

mesečini proti Selnici; pot ta bila bi v kaki tamni noči ali pa o dežji dovolj dolga in tudi ne preprijazna. Zunaj trga dotečem nekega mladega gospodiča, ki je bil tako dober, pokazati mi bližnjo gostilnico, kjer so me radovoljno vzeli pod streho, ter mi na prošnjo tudi kmalu pokazali sobico, v kateri sem brzo prav sladko zaspal.

Naslednje jutro (29. avgusta) sem bil zgodaj zopet na nogah. Šel sem gledat ličnega trga, ki ima mnogo prav lepih hiš; — najbolj pa me je mikalo videti tukajšnjo nedavno na novo sezidano farno cerkev. Postavljena v čistem bizantinskem zlogu (razdeljena je v tri ladije) ima tudi vso svojo znotranjo in zunanjo opravo narejeno po enakih stavbinih pravilih. Vse je tu novo, res lepo; vendar pa sem zapazil na marsikaki reči neko neodpušljivo zapuščenost, ali bolje reči zanemarjenost, kar bi lepoto cerkve kmalu postaralo, ako bi kaj tacega dolgo trpelo. Pričakovali so tačas v Selnici ravno novega župnika. Gotovo je gospod gledal, kje bi za zob časa najprej glodati utegnil. — Po izstopu iz cerkve sem hotel obiskati vrlega ondotečnega učitelja g. T. D., s katerim sva že pred mnogimi leti v osebno nepoznani tovaršiji obdelavala vrtec Celovškega „Šolskega prijatla“; al ker je bil ravno poskušenski dan in so se otroci že shajali, nisem mu hotel biti nadležen. Tudi na grad, ki ponosno vlada nad trgom, bi bil rad pogledal ter poživil si duha z lepim razgledom od tam, pa „ultra posse nemo tenetur“. Urnih korakov sem jo mahal proti kolodvoru in dalje proti Šmariji. Lepo jasno jutro, dobro uglajena cesta, zraven pa hladivni vetrič, — to vse mi je obetalo peš-popotvanje prav prijetno delati. Vrh tega se mi je še okolica jako dobro dopadla; kajti tako štajarska stran, kjer sem bil, kakor tudi kranjska unkraj Save, kamor sem se na bližnjem brodu zdajci prepeljati hotel, vse se mi je videlo nekako posebno lepega naravskega obraza. K temu so pa delila dobro obdelana polja z bogatim plodom okolici kaj ljubko mikavnost. In da je tukajšnji narod zlasti za olepšavo Božjih tempeljnov posebno vnet, to videti sem mogel koj na tešče v Selnici, zdaj pa zopet nad novo Boštanjsko cerkvijo, ki mi je neizrečeno ponosno z nizke višine unkraj Save svoje tudi nedavno novo postavljene zidine, zdaj od jutranjega solnca kakor z zlatim bliščem nakitjene, kazala na ogled. Mislil sem si: Res, lepa čast za tukajšnje stanovnike; evo, dve sosedni fari ste si čez Savo kakor v zvezo večne prijaznosti z zidanjem novih farnih cerkvá segli prijateljsko v roke. Naj bi vživali v nekaljenem miru Božji blagoslov! — Tako zelo me je mikalo, pogledati si tudi novo Boštanjso cerkev, da kar nič nisem pomišljeval, ampak kakor hitro me je brodnik prestavil unkraj Save na Kranjska tla, že sem bil tudi na potu proti lepemu Boštanju. Čudil sem se, prisedši na zmerno višino, videti tu tako prostrana in tudi tako bogato plodna polja. Pa tudi razgled nazaj doli na prijazno ravnino po obeh straneh Save se mi je zdel tako prijeten, da bi bil koj zadovoljen, ako bi mi bil kdo djal: tukaj-le bo tvoj prihodnji dom, kjer boš mogel živeti bolj mirno, zadovoljno in srečno, kakor pod svojim gorenskim Ratitovcem. — Ako sem Te, blagi prijatelj, o sklepu zadnjega pisma popustil na dolgočasni postaji „Zdenčini“, dovoli mi, da se danes kot v povračilo v obliči resničnega Boštanja poslovi od Tebe Ves Tvoj

Josip L. Železodolski.

Dopisi.

V Rojannu 1. julija. *) (Čitalnica naša) obhaja slovesno obletnico 5. obstanka vkljubu raznim viharjem,

*) Popis lepe „besede“ 23. junija pride drugi pot.

Vr.

kteri so hoteli razrušiti jo. Dramatični odsek bode predstavljal igro „v Ljubljano jo dajmo“. Ker so naloge v dobrih rokah, nadjati se je jako vspešne veselice, katero bodo povzdignili tudi govori, deklamacije in godba. Vljudno vabimo vse častite ude, — neudje povabljeni z listki, plačajo vstopnino.

Za odbor: Ivan Dolinar, tajnik.

Kostanjevica 26. junija. (Šolske zadeve.) Sprejmite mile „Novice“ dopis, ki vam pové, kako v našem kraji šolstvo napreduje. Z velikim veseljem morem reči, da pri nas v Kostanjevici ukaželjni otročiči prav pridno in redno šolo obiskujejo, česar se je gosp. deželni šolski nadzornik osebno prepričal. Da pa otroci tako redno v šolo hodijo, se imam posebno zahvaliti naši vrli duhovščini, ktera stariše lepo opominja, da svoje dolžnosti zvesto spolnujejo. Gotova resnica je to, da kjer duhovščina učitelja pri njegovem težavnem poslu ne podpira, ondi tudi šola ne napreduje in tirjatvam ne zadostuje. Tega smo se ravno pri nas lansko šolsko leto živo prepričali. Vse šolske postave ne pomagajo nič, ako duhovščina šoli svojo pripomoč odtegne. Znano vam je, da se je tudi v našem mesticu hotel nekako širiti oni liberalizem, ki nič ne stvari, ampak le vse razdira in podira, kar je dobro in pošteno. Naš krajni šolski svet, namesti da bi bil izgled drugim manjšim krajem, nič ni storil in predsednik se je izgovarjal, da mu njegov „geschäft“ ne dopušča ukvarjati se s šolo! Učitelj je po postavi nekatere zanikerne stariše imenoval krajnemu šolskemu svetu, naj jih opominja ali pa kaznuje; al kaj je nemarni predsednik storil? Vrgel je zapisnik v kot in tam je počival dva meseca; učitelj je krajnemu šolskemu svetu izročil drugi zapisnik, a še zdaj se nič ne vé, kje da leži? Menda zopet v Gačevi štacuni med kako šaro! Res lep predsednik ta, ki še do danes ni šolskega računa naredil, ktere ga bi bil imel že lansko leto napraviti. Ali se pravi to za šolo skrbeti, kakor postava veleva?! Naj povem še neko jako žalostno, pa resnično dogodbo: Gosp. Gač prodaja šolske knjige; nekteri stariši so se pritožili, da so predrage. Na učiteljevo pojasnilo, da niso predrage, na priliko, abecednik slov.-nemški velja le 25 kr., odgovori mož: „jaz sem dal za bukvice svojega fantička 32 kr.“ Oho! to ni mogoče! — a vendar je res bilo: na prvi strani knjige bilo je s svinčnikom načrtano: 32 krajc. Ali je to postavno g. Gač! ali ne veste, kaj stoji na prvi strani (ne pa na prvi platnici) zapisano: „Šolske bukve v c. kr. zalogi šolskih bukev na svetlo dane, ne smejo se dražje prodajati kot je na prvem listu postavljeno. Gač, Gač! to mora biti drugač! Za šolo skrbeti se ne pravi, stariše še odirati pri prodaji šolskih knjig. Če brez dobička ne morete kramariti, prepustite to drugim rokam. *)

Iz Kostanjevice. (O dobrem gospodarji dalje.) Naše mestice je bilo vedno v veliki nevarnosti stran ognja. Hiše so bile večidel lesene, s slamo krite, in hiša blizo hiše. Meščanje so vedeli, da gré vse pod zlo, ako se ogenj vname sredi mesta. Zato so jeli zlagati denar za gasilnico. Denar je nekje obtičal, in gasilnice — ni bilo nikjer. Mrmranje in godrnjanje je vršelo po mestu: „kje je denar? kje je gasilnica?“ — pa „dobri gospodar“ je — molčal. — Leta 1866. zgorí k sreči le konec mesta. Zopet se je razlegal nejevoljni hrum: „kje je denar? kje je gasilnica? Preskrbite gasilnico!“ Ali „dobri gospodar“ se — ne gane; župan molči. Vse dreganje in zabavljanje je zastoj. Leta 1867. se pa ogenj — na veliko nesrečo — vname ravno sredi mesta,

*) Take grde nerednosti naj bi se pač naznanile šolskemu okrajnemu svetu, da stvar resno preišče in če treba deželnemu šolskemu svetu naznani.

Vred.

požira hiše brez opovire in tretjina je (menda v eni uri) ležala v šibrah in sutji, v prahu in pepelu; in dušljiv dim je kakor mōra tlačil prebivalce, in ljudje so spali pod milim nebom, brez strehe in ognjišča.

„Dobri gospodar!“ ali se ne bi bilo mesto moglo ogniti te nesreče? Zakaj se niste dobrega gospodarja skazali s tem, da se pobrinite za gasilnico? Pa mesto ni imelo gasilnice, ker ni imelo dobrega gospodarja. Dober gospodar priskrbi vse, kar je neobhodno potrebno. Gač! koliko gorkih ste morali požreti od meščanov, ki so se z Vami pipali za gasilnico?

Meščanje zdaj sad „dobrega gospodarstva“ uživajo tako jako, da jim hladen pot obliva čelo. — „Meščanje, ki so Vam hiše pogorele, kjer so tekale Vaše zibelke in Vas ljube matere zazibale v sladki spanec, pa se zdaj morate potikati po tujih hišah: kdo Vam je tega kriv?“ Vsi ti zdihnejo: „dobro gospodarstvo!“ — „Meščanje, ki ste z mozoli na rokah stavili in še stavite stanja, da ste zopet pri svoji peči: kdo vam je kriv, da v dolgovihi tičite do komolca, v dolgovihi, iz katerih morebiti še 10 ali 20 let ne pridete?“ Vsi ti tužno zahrume: „dobro gospodarstvo“ je storilo, da smo vsem svojim tirjatvam navkljub ostali brez gasilnice in pogoreli in zabredli v dolgove!“ —

Oj, „dobri gospodar“, ali Vam srce igra veselja, da ste mestu prigospodarili to, da ima nekoliko hiš manj? da so borni meščanje pogreznjeni v dolgove? Dobro gospodarstvo je rodilo sad (dolgove), nad katerim se meščanje davijo, da jim solze stopajo v oči, in se bodo še dolgo davili.

Ker so pa meščanje po vsi pravici do grla siti takega gospodarstva, zato se ga mislijo znebiti. Pa Gač hoče na vsak način še za naprej za mesto dobro gospodariti! Zato se ljudem sladka in dobrika kakor mlado mačē. Pa pošteni Kostanjevičanje — katerih je veliko — hotē na vsak način odbacniti tega „dobrega“, „ljubeznivega“ gospodarja.

Ko je mesto pogorelo, spoznal je „dobri gospodar“, da se smē priskrbeti gasilnica. In letos smo jo dobili, ko je toliko let bilo treba za-njo moledovati in prositi, godrnjati in — kleti!

Ko bi bili meščanje hvaležni ljudje, stekli bi se k Gaču in njegovemu pomagaču in bi jima rekli: „Gač in župan! Hvalo Vama, da sta z dobrim gospodarstvom mestu zagospodarila nekaj hiš, nam pa prigospodarila veliko dolgov!“

Iz Dolenskega 20. maja. (Dalje.) — Od kod tedaj Alojzij Gač imate ono listnico, ki bi se po svojem obsegu smela imenovati pravi vzor nemčursko-liberalne spačenosti in raztrganega dušnega beraštva, ki tedaj nikakor ne osramotuje onih, na ktere je nazivana (adresirana), pač pa svetu očitno naznanja notranjo ali duševno gnjilobo in gnjusobo onih, ki so v stanu, kaj takega izleči in brez vse sramožljivosti pošiljati okrog? Ker od g. stotnika ne, odkod ste jo dobili? Ste jo mar res že popred v rokah imeli, predno je iz Ljubljane v Kostanjevico došla? Ali ste jo mar po nepošteni prepisavi dobili na Kostanjeviški poštni postaji, kjer uraduje vaš brat, in kjer se razen tega, da se tuje reči, predno jih še tisti, čegar so, v roke dobí, dostikrat od družih vse preštefnajo,*) tudi še druge nerodnosti in nerednosti godē, kakor je to nekdo v „Novicah“ opomnil že konec lanskega leta?

Kaj pa je pisano na imenovani listnici, ki je nazivana na gosp. Fr. Kalin-a, poveljnika mestjanskega

*) Pred kratkim je tožil nekdo, da včasih svoje časopise ne le prepozno in vse povaljane, ampak že tudi prerezane dobí. Ravno tako neki drug, ki je svoj list že tudi ne na poštnem odposlanstvu (ekspediciji), ampak na drugem koncu v stanici dobil, o čemur se je pri poštnem odpravniku pritožil itd.

kora, bo radovedno prašal že marsikdo? Čujte no, prav v izvirni pisavi jo vam tu podam: „Herr Hauptmann, Sie würden besser thun, wenn Sie in ein Kloster gehen und ein Weiber- oder Bettstschwester-Korps kommandiren. Die Charge, die Sie begleiten, hängt an einem Pranger. Sie sind derselben unwürdig. Der Herr Pfarrer taugt zu einem Sau- aber nicht Seelenhirt. Requie scart in pacem. Pat. Ziprian“. Kaj pravite, je li taka spakadrija mar izleček ali sad one toliko hvalisane nemčurske omikanosti, o kateri zlasti tudi g. Podboj tako na pretrganje kriči; tisti Podboj, ki ima za poštene možē zmiraj pripravljenih dosti nesramnih psov, kakor „Pfaffenknecht“, „Crucifixbeisser“, „Mameluk“ itd. To pri sleherni priložnosti, zlasti po pivnicah, ktere g. Podboj prav rad obiskuje, prav širokoustno razklada, kakor se je to zgodilo pred 2 leti tudi pri nekem ženitvanji, kjer sta se pa tamošnji tadanji g. učitelj, od g. Podboja nazdravljen, z res olivkanimi(?) besedami: „Ne, Sie sind auch ein Pfaffenknecht“, zlasti pa še neka vrla mlada ženka prav krepko potegnila za čast in poštenje duhovskega stanú. Kako pa je ta listnica, nad katero se mora slehernemu poštenjaku gabiti, vseč bila Gaču in njegovi svojbini, in kako nalašč si jej je tukajšnja liberalna strančica z družimi lažnjivimi in silno dražljivimi opisi v ljubljanski „Tagblatt“ pripravila, more slehern spoznati iz tega, kar je ta svojbina počenjala zlasti veliko soboto večer. Naj pa popred še opomnim, da na grozna sporočila zlasti Gača in Podboja je došel veliko sredo, to je, 27. marca grof Chorinsky sam v Kostanjevico k gosp. župniku, kakor je bilo to že zgoraj omenjeno. Gosp. župnik mu vse potuhnjeno obrekovanje in grde laži odkritosrečno razkrije, ki so se trosile poljublj. „Tagblattu“, pa tudi sporočale kantonskemu glavarstvu v Krškem.**) Rekši, da nobeni politiški, pač pa čisti cerkveni nagibi so ga prisilili Gaču zabraniti udeležiti se velikonočnega sprevoda v uniformi; ostane pa pri tem, da Gač mora priti sam, da se ž njim ta reč poravná, potem mu hoče vojaško spremstvo presv. rešnjega Telesa privoliti. Po Gača odhajočega grofa poprosi g. župnik, da pride kot priča z Lojzelnom nazaj, češ, drugači mi zna ta človek ves razgovor po svojem presukati. Pa glejte! Lojzel v svoji malomeščanski oholosti, podkurjen po zlobnih in silno dražljivih „Tagbl.“ lažnjivih spisih, podšuntan po napačnih prijateljih skoraj da z gosp. grofom noče iti.**) Od gosp. župnika opominjan na zaprto mestno cerkev, ktere popravo zlasti on kot mestni denarničar zavira, kajti vsi meščanje razun kacih treh bolj liberalnih, so se podpisali, da naj se z mestne denarnice dá 200 gold. za njeno popravo; Gač drzno odgovorí, da on skrbi le za mesto.***)

*) Menda se grofu poročila te stranke že precej v pričetku niso preveč verjetna zdela, zato je sam v Kostanjevico došel. Temu se pa ne bo čudil, kdor vé, kako je bil grof že pri neki drugi priložnosti in sicer zaradi nečega prenarejenja pri šolskem poslopji drzovito naplahtan od te svojbine, ki ima zdaj — pa prav na kvar šolstva — krajno šolsko nadzorstvo v svoji oblasti.

**) Ne zapopadamo, kako da se je g. grof s tem svojeglavnim človekom hotel toliko mučiti? Zakaj mu ni naravnost prepovedal udeležstva procesije v vojaški opravi, posebno ko je spoznal, da tudi gardisti sami ga zaradi njegove oholosti trpeti ne morejo, ker se je očitno razvideti moglo iz onega prepira v žandarmerijski hiši. In res sta dva gardista, oba žarža, le zavoljo njega od kora odstopila. Iz česa je tudi očitno, kdo napravlja nerodnosti in zdražbe? Pri tej priliki je tudi finfarsko barantijo Gačevo ob času volitev vpričo grofa zlasti nek gardist prav živo postavil pred oči.

***)) Kako skrbi za mesto in mestne reči, se sleherni lahko prepriča, kdor le malo po Kostanjevici stopi. Ulice vse zanemarjene, bruna za mostove po neodpuštljivi zanikarnosti na golih tleh ležeča brez vse podklade že skoraj na pol prhka, ki bodo nazadnje še za drva slaba itd. In cerkev sv. Miklavža, mar ni tudi mestna? Je pa ta mož sicer mestni denarničar pa brez računa. Dvakrat so ga mestjani mogli zaradi tega tožiti na deželni odbor. Zdaj enajto (11.) leto so ga še le pregnali, da jim bo dal enkrat račun. Pravijo, da mu bojo denarnico odvzeli.

Iz Litije 28. junija. — V zadnji številki je „Brenčelj“ med drugim prinesel tudi sestavek o gosp. dekanu Jakobu Rusu iz Šmartna. Oni sestavek ne žali samo njega, ampak žali tudi nas občane Litijske, ki vsi spoštujemo prečastitega dekana ko pravega narodnjaka v vsacem obziru. Ne spuščamo se v preiskavo tega, kaj je pisalca duhovnika nagnalo, o poštenjaku pisati zabavljičice; pa tudi v to se ne spuščamo, ali je pristojno ongoviti o „Sokolovih“ stroških, ki gotovo niso ne v Litiji, ne v Šmartnu zato prišli, da bi dekan stroške za-nje plačevali. Ako ima oni pisalec kaj zoper njega, naj se oglasi na primernem mestu z dostojno besedo, ne pa, da v „Brenčelju“ laži po svetu trosi.

Litijski občani.

Iz Studenca. (Za pogorelce na Studencu) sem iz Gradca od neznanega dobrotnika J. E. P. 3 gold. prejel. Srčna zahvala.

M. Šos, župnik.

Iz Kranja. (Popravek.) „Zvon“ ni nabiral nikakoršnih „daril“ za Jenkov spominek; prej poslanih 5, potem 30, in zopet zdaj 5 goldinarjev je dal g. Jos. Stritar v svojem imenu.

F. Sajovic.

Iz Ljubljane. — Prejšnjega c. kr. deželnega predsednika smo zgubili in novega dobili. Po najvišem sklepu od 27. junija so namreč presvitli cesar blagovolili na lastno prošnjo pl. Karola Wurzbacha odvezati njegove službe in ga v priznanje njegovega zvestega, nevtrudljivega in dobrega službovanja povzdignili v baronov stan. Grof Aleksander Auersperg, dozdaj deželni glavár, stopi na njegovo mesto. „Laibacherica“ prav breztaktno v včerajšnjem listu obhaja odstop barona Wurzbacha, ktereja je, kakor naši bralci vedó, nedavno ustavoverska klika na križ pribijala; ona mu zdaj, ker je bil národni stranki „predober“, le potuhnjeno hvalo daje, grofa Aleks. Auersperga pa deželi napoveduje tako, da je celó manj zagrizene ustavoverce strah bilo, ko so oni sestavek brali, rekši, da grof Auersperg bode nasprotnikom ustave svetnim in duhovskim „večno molčanje“ ukazal. Bodi mirna „Laibacherica“! Deželni zbor kranjski ni nikdar gojil „sondergelüste“, on je zmirom le zahteval ustavne pravice narodu slovenskemu in zmirom le povdarjal blagor Avstrije. Za narod in Avstrijo pa bode nepremakljivo stal tudi vprihodnje, dobro vedé, da ministri in deželni predsedniki pridejo in gredó, narodi pa ostanejo. — Nova „Presse“ že danes hrepení po razpustu deželnega našega zbora. Vsaj že to danes pričakujemo in se ne bojimo novega volilnega boja.

— Odstopivši deželni glavár, ki se je 1. dne t. m. na Dunaj podal v prisego, je začasno vodstvo opravil deželnega odbora izročil dr. Jan. Bleiweisu.

— (Iz seje dežel. odbora 28. junija) se izmed mnogih družih obravnav omenijo sledeče: Sklenilo se je, da se dokupijo za gozdarsko šolo v Šnepergu in za knjigarno deželnega odbora Hartingerjeve table, ki so dozda celemu delu še manjkale. — Vlogo mnogih odličnih občanov Vrhniške županije, da bi se volitve novega občinskega odbora prestavile na poznejši kmetijstvu ugodnejši čas, je deželni odbor poslal občinskemu odboru Vrhniškemu v prevdarek in sklep z dostavkom, da po postavi ima 3. razred volilcev prvi voliti, in da se ima volilcem vsakega volilnega razreda naznaniti dan volitve, ako bi ne bilo mogoče, da vsi en dan opravijo volitev. — Pritožba županstva v Stari Loki zoper nepostavno ravnanje pri javni dražbi lova v podobčini Godeški se je izročila deželni vladi s priporočilom, da bi se ta stvar preiskala in po okoliščinah ta dražba ovrгла in nova razpisala. — Na povabilo deželne vlade, da bi deželni odbor svojega zastopnika k komisiji, ktera bode začela 8. julija ogledovati v tehnično-vojenskem obziru vse izmerjene tire železne ceste iz Ljubljane

v Karlovec, se je sklenilo, tega ogleda se ne vdeležiti, ampak da bode deželni odbor izrekel svoje mnenje pozneje k dotičnemu oglednemu protokolu.

— (Iz seje odborove družbe kmetijske.) Iz velikega Ubelskega na Notranjskem je gosp. Ignacij Muha celo škatlo češinj, ktere niso navadne v onem kraju in jih je sam na novo cepil, poslal odboru družbe kmetijske, naj presodi, ali so dobre in ugodne, da bi se pomnožile v onem kraju. Zbrani odbor jih je poskusil in enoglasno pripoznaval, da so ne le debele, temuč tudi okusne, ter vredne, da se razširijo povsod. Ker je odbor iz tega razvidel, da je gosp. Muha jako marljiv sadjerejec, mu je ponudil gosp. odbornik Lasnik tudi cepiče nekih svojih posebno žlanih češinj. Gosp. Muha se pa v svojem dopisu pritožuje o tatvini sadja in hudobnem poškodovanju dreves ter prosi pomoči. Žalibog, da kmetijska družba mu ni mogla družega svetovati, kakor to, naj bi županije po poljskih čuvajih, ki jih vsaka županija sme po postavi od 30. januarja 1860. leta ob času poljskih in vrtnih pridelkov vpeljati, skrbela za odvracanje tatvinskih rok, poškodovanje drevja pa odvracati s tem, da hudobneže zatožijo pri sodnji.

— Čez 1 milijon in 50.000 belih metuljev je bilo letos pomorjenih, za ktere je družba kmetijska nagrado plačala.

— (Veliki sejm) je bil, kakor navadno vsak češnjevec, prav majhen; ne ena večih prodajalnic na sejmišču ni bila odprta. Tudi trgovci ga ne hvalijo. Edino, kar se je prav lahko prodalo, bile so karete (kripe). Od goveje živine se je posebno krav prignalo, ki so se domačim in tržaškim kupcem prav dobro prodale; tudi pitani voli so šli po precej dobri ceni na vago po 15 gold. cent. Za konje je bilo zaradi visoke cene le malo kupca. Res, da bi posebne škode ne bilo, ako bi tega sejma ne bilo ali bi se vsaj na kake tri dni skrčil.

— (Nemila smrt) nam je pokosila pretekli teden dva zdravnika.

Gosp. dr. Rajmund Melcer, c. kr. medicinalni svetovalec, vodja Videmske bolnišnice na Dunaji v pokoji, vitez Franc-Jozefovega reda, ustanovnik „Matice“ slovenske, je iz Dunaja v Ljubljano na svoj rojstni dom lani se preselivši tukaj v 64. letu svoje starosti po dolgi bolezni 26. junija umrl. Rajnki, tudi izvrsten pisatelj na polji zdravniškem, je vse svoje življenje žrtvoval težavnemu svojemu poklicu, in to je bilo tudi vzrok bolezni njegovi. Naj v miru počiva!

Gosp. dr. Edvard Coloreto, ki je tudi več časa bolehal, je vendar nenadoma nagle smrti 27. junija v 64. letu svoje starosti umrl. Rajnki je bil prvi mestni zdravnik za revne in je to službo mnogo let opravljal z veliko marljivostjo, spoštovan od svojih tovaršev pa tudi svojih bolnikov. Bodi mu zemlja lahka!

— (Odbor Matice slovenske) ima sejo v torek 9. dne t. m. Tajnik bode poročal o važnejših opravkih; — odsek za izdavanje knjig bode nasvetoval: naj se Matica udeleži dunajske razstave; — odsek za tiskarnico: naj se Matica poprime dovoljenja c. kr. deželne vlade od 26. marcija 1870. leta; — tajnikova služba za prihodnje društveno leto naj se razpiše, ako je nikdo izmed odbornikov noče opravljeti; — nasvetje posamnih odbornikov.

— („Beseda“ nesrečnim Čehom na pomoč), ktero skupno napravita čitalnica in dramatično društvo, bode na čitalničnem vrtu prihodnjo soboto, 6. dne t. m. zvečer ob pol 8. uri. Dotični odbor je skrbel za to, da „beseda“, ki se začne s prologom, se bode odlikovala po krasnih čveterospevih in zborih, pred petjem in po petji pa svira vojaška godba. Vstopnina je odločena na 30 krajc. brez omejenja večje radodarnosti za blagi namen. Kdor dozda še nič ni daroval, ima ta

večer lepo priliko, dodati svoj donesek. Če vreme ne bi bilo ugodno, preloži se „beseda“ na drug večer, ki se naznani pozneje.

— (*Dramatično društvo v Ljubljani*) engajira za prihodnjo zimsko gledališko saisono 1872/73., ki se začne 1. oktobra 1872. l. in traja do vélike noči 1873. leta, sposobne igralne moči, moške in ženske, s stalno mesečno plačo. Dotične ponudbe, katerim naj se pridene tudi repertoire že igranih nalog, naj se pošljejo odboru dramatičnega društva do 15. julija t. l.

— (*Naznanilo sl. čitalnicam in vsem prijateljem slovenskega petja.*) Česka „Glasbena Matica“ v Pragi izdaja svojim udom vsako leto izvrno opero česko, osnovano za petje in glasovir (Klavierauszug) s českim ter nemškim tekstom. Že meseca avgusta t. l. pride na svetlo prvo tako delo, in sicer velika komična opera „Predana nevesta“, katero je zložil B. Smetana, prvi kapelnik českega narodnega gledišča. Cena vsakega dela, ki bi sicer stalo 8 do 12 gold., bode za ude le 3 gold. Ker vsako tako delo obsega mnogo številka za 1, 2 in več glasov ter zborov moških in mešanih, zato bode, posebno našim čitalnicam za „besede“ ugodno. Kdor tedaj želi dobiti omenjeno opero po omenjeni nizki ceni, je vljudno vabljen, naj pristopi kot ud k praški „Glasbeni Matici“ in pošlje do 20. julija 3 gold. podpisanemu, kateri bode tudi pristopni list in omenjeno opero vsacemu naročniku poslal.

V Ljubljani 1. julija 1872.

Zastopnik „Glasbene Matice“ praške:
Ant. Foerster.

Častita vredništva drugih slovenskih časnikov se vljudno prosijo, naj to oznanilo blagovoljno v svojem listu razglasijo.

— Sledeči spisek nam je došel od gosp. učiteljev 2. mestne šole. Natisnemo ga od besede do besede, kakor je pisan z vsemi pogreški, al nikakor ne zato, da bi po postavi tiskarni bili prisiljeni, ampak zato, da „pojasnilu“ dodamo svoja razjasnila. Glasí se tako-le:

Odgovor in pojasnilo. 28. junija. Zadnje „Novice“ so svojim bralcem prinesle mnogo neresničnega ¹⁾ o učiteljski seji v Ljubljani. Zgodilo se je to na podlagi grdega obrekovanja in podpihovanja, kar vse sega na razrušenje lepe harmonije med učitelji. ²⁾ „Calumniare audacter!“ si je pisalec mislil. — Znano je, da je ljubljanski občinski svet prepovedal za prihodnje šolsko leto rabo „druge in tretje nemške slovnice“. ³⁾ Gospod okrajni šolski nadzornik je v začetku seje jasno povedal, da danes ni določiti, ali naj se omenjeni slovnici, ki ste že faktično odpravljene, odpravite ali ne, temuč da je le skleniti, ktere izmed naročenih knjig ⁴⁾ naj bi se namesto unih ⁵⁾ priporočale. Na dnevnem redu je bilo tedaj samo izbiranje pripravnih knjig ⁶⁾ izmed predloženih in nobenih drugih. Gosp. učitelj Močnik je nasvetoval, „naj se dosednji berili za 3. in 4. razred tudi za naprej obdržé, ⁷⁾ k slovnici pa naj se spiše dodatna knjižica v nemškem jeziku. ⁸⁾ Ako to ne obvelja, potem naj pa se čisto nemške knjige vpeljejo. ⁹⁾ (Ta predlog je stavil g. Močnik.) Učitelji 2. mestne šole so bili tudi za obdržek dosedanjih beril. ¹⁰⁾ Če se do jeseni od gosp. Močnika (rekte od učiteljev 1. mestne šole) priporočana „dodatna knjižica“ spiše, je prav, če ne, nam pa nobena druga pot več ne ostane, kakor za bukvice: „Sprachübungen für die 3. Klasse“ in „Drittes Sprachbuch für die oberste Klasse“ glasovati, kajti boljšega ni pred očmi, poprejšnji slovnici pa ste se odstranile. ¹¹⁾ V 4. razredu naj se zraven omenjene nemške rabi tudi Praprotnikova slovnica. ¹²⁾ — Za ta predlog bi bila morda glasovala tudi dva učitelja Št. Ja-

kobske šole, ako bi se ne bila popred zavezala, pri Močnikovem nasvetu ostati; ¹³⁾ — in ta nasvet je vendar tudi nasvet učiteljev 2. mestne šole, ako se pripravna dodatna knjižica spiše. ¹⁴⁾ Kar se tiče 4. razreda, je bil tudi g. Praprotnik za naš predlog. ¹⁵⁾ — Vse tu povedano se lahko bere v zapisniku, in — ako je treba — zamoremo na vse to tudi priseči. ¹⁶⁾ Nemški jezik z nemškim učiti — komu je to v glavo prišlo? ¹⁷⁾ Vsak pedagog vé, da je prava in živa slovnica učitelj sam, naj si bodo potem knjige kakor koli tudi spisane in sestavljene. ¹⁸⁾ Kdor misli, da se slovenskemu jeziku v naših šolah krivica godí, naj pride osebno se prepričat, in spoznal bode resnično stanje. ¹⁹⁾ Nesramna laž je dalje tudi to, kar znani „modrijanski“ referent omeni o vstanovljenji nemškega „Lehrerverein-a“, kar se mu je gotovo sanjalo. ²⁰⁾ Vprašamo, kdo zasluži po tem takem, da se „spodí“, mirni človek, kateri se trudi v težkem stanu, ali tista Hidra v osebi lažnjivega poročevalca? ²¹⁾ Ali je treba tudi med učitelje razdraženost razširjati in sad Erinij trositi? ²²⁾ Vse ima svoje meje, in tako tudi napadovanje nedolžnih. ²³⁾ Učitelj ni Parija in tudi ne bode — pravico kot državlján tiriti sme! ²⁴⁾ Konkordija naj nas vodi, ²⁵⁾ ne Eris. Sapienti sat!

Učitelji 2. mestne šole v Ljubljani.

Razjasnilo vredništva tega „pojasnila“. 1) Mnogo neresničnega, — tedaj vendar vsaj nekoliko resničnega! „Novicam“ je „des Pudels Kern“ bilo le to, da se je zavrгла dosedanja slovensko-nemška slovnica v 3. in 4. razredu in se na njeno mesto vpelje popolnoma nemška!! In to, gospodje, potrjujete zdaj Vi sami! In s tem je pravde konec. — 2) Kdo obrekuje, podpihuje in razdira lepo harmonijo med slovenskimi učitelji? Mar tisti, ki dela v smislu slovenskega učiteljskemu društvu in se noče izneveriti svojemu narodu, ter dela v to, za kar ga je Bog vstvaril, zvest svoji nalogi do šolstva in nalogi, katero mu so naložili učitelji kranjski, ali pa tisti, ki dela ravno nasproti omenjenemu društvu in kot „parija“ glasovitega Pirkerja glasuje za vpeljavo nemške slovnice v našo ljudsko šolo ter na razgovore zastran šole hodi tihotapno v nemško kazino; to naj sodijo národní učitelji sami in lahko bodo spoznali, kdo ruši harmonijo. Občni zbor slov. učiteljskega društva bo menda že tudi svojo povedal. — 3) Menda ste le hoteli reči: slovensko-nemške slovnice? Ako Vam je, kakor pravite, gospodje, ljubljanski občinski svet prepovedal rabo nemške slovnice, potem bi bila Vaša dolžnost bila, nasprotovati taki prepovedi, ki na smeh stavi vsa pedagogična pravila. 4) Kakošnih knjig? Morda ne nemških? In kdo je te nemške knjige naročil? Slovenski strah Pirker ali kdo? — 5) Kterih unih? Znabiti ne slovenskih? Zakaj neki se bojite kar naravnost povedati? — 6) Pripravnih „nemških“ knjig? kaj ne? Zakaj ste besedo „nemških“ izpustili? Vas je vendar morebiti enmalo sram bilo? — 7) Tedaj ste mislili razen slovensko-nemške slovnice tudi še slov. berili izbacniti? Vaše pojasnilo nam je tedaj prav dobro došlo, da zvemo tudi to, česar dozda še nismo slišali, da ste namreč hoteli našo učečo se mladino popolnoma z nemškim jezikom trpinčiti in jej še to mrvico slovenskega jezika vzeti, kar se ga v slovenskih berilih nahaja! — 8) Ta knjižica bi bila znabiti vstrezala nemškemu otrokom, katerih stariši se bojé slovenščine kakor peklenšček križa; slovenski otroci bi je tako ne bili kupovali, ker jim slovensko-nemška slovnica zadostuje. — 9) Tega vam ne verjamemo, gospodje! — 10) Kolika milost, potem ko se za vpeljavo nemške slovnice z nemškim učnim jezikom glasuje! — 11) Zakaj se pa niste enako uči-

teljem 1. mestne šole zato pognali, da bi se ne bila odstranila, in rekli, da imamo vendar še nekaj boljšega pred očmi in to je: slovensko-nemška slovnica za naše slovenske otroke, katerih imate vendar-le veliko večino v vaši šoli. Tedaj ste res glasovali za nemško slovnico; čemu je potem ta vaš „odgovor“ in to „pojasnilo“? — 12) Po tej se pa slovenski otroci ne bodo naučili nemškega jezika. Mi imamo zdaj le nemško slovnico pred očmi, zaradi ktere edine so vas „Novice“ grajale. — 13) Glejte si nò! tukaj pa že spet pravite, da ste samo vi glasovali za nemško slovnico. Omenjena dva učitelja Št. Jakobske šole sta popolnoma prav storila in tudi svojo pedagoško čast rešila, ker sta pokazala, da poznata otroke, ktere so jim stariši izročili. — 14) Zakaj vam pa ta knjižica tako smrdi? Znabiti ne zato, ker bi se potem ne mogli prof. Pirkerju prikupiti, in bi se tudi ne mogla slovensko-nemška slovnica zavreči? — 15) Tega mi ne vemo; toliko pa vendar vemo, da z Vami ni glasoval in to nam je zadosti. — 16) Čemu neki nam bo še vaša prisega; vsaj ste nam zdaj že potrdili, kar so vam zadnje „Novice“ očitale. — 17) Vsem tistim, ki se niso uprli zoper samo nemško slovnico. Imenujte nam le tistega, ki je rekel pri učiteljski seji: „skušnja me uči, da se otroci v naši šoli lože uče nemških pravil pri podučevanju v nemškem jeziku, kakor pa slovenskih?“ Zakaj pa tega „modrijana“ ne poveste? — 18) Čemu po takem tudi nemške slovnice, če je učitelj slovniški sveti duh? — 19) Kaj bomo še v šolo hodili se prepričavat tega, da je to piškava podlaga učenja, ako se otroci slovenskih starišev tujega, njim nerazumljivega jezika ne učijo na podlagi maternega. — 20) Ako delate to, kar se nikakor ne strinja s sedanjim učiteljskim društvom, na čegar bandero ste si zapisali lepe besede: „slovensko učiteljsko društvo“, potem ste z obema nogama že v „Lehrerverein-u“, da bi le imeli še družih tovaršev. — 21) I kje neki ste dokazali, da nam je poročevalec poročal lažnjivo, vsaj vendar povsod sami to pravite, da je res, kar vam so povedale „Novice“ o izbacnjeni slovensko-nemški slovnici?! — Da je učiteljski stan težaven stan, to so „Novice“ že trdile, ko vi, gospodje, na učiteljstvo še mislili niste; al posebno težaven je pa onemu, ki bi rad bil „šviga švaga na dva praga“. — 22) Ali se mar ne sme učiteljem, da zgrešijo pravo pedagoško pot, to kar naravnost in očitno očitati? To je celó sveta dolžnost poštenega časnikarstva, ki more biti „inimicus causae“, če tudi je „amicus personae“. — 23) Če ste bili Vi po nedolžnem napadeni, po takem morajo biti uni krivi, ki je niso z vami potegnili. Morebiti da so pred ljubljanskim „gemeinderathom“ krivi, al ves nepristranski svet jim bode očitno pripoznal to, da so le svojo dolžnost storili kot učitelji, katerim je šolski nauk prvo, ne pa politični veter. — 24) Učitelj ne sme biti „paria“ nikomur, najmanj pa „slovenskemu strahu“. Kako pa pride g. Pirker v okrajni šolski svet? Povedite! — 25) Pač lepa beseda to, ako bi se je le držali tudi Vi in lepo združeno v eno svrhu delovali! Kako to, da ste zapustili „konkordijo“ in se odcepili od svojih tovaršev učiteljev? Vaši nauki o „harmoniji“ in „konkordiji“ so tedaj piškavi. Ker s prislovico: „Sapienti sat“ sklepate svoje pojasnilo, zato vam jo povračamo z prislovico modrega moža, ki kot prvo vodilo priporoča vsacemu: „spoznaj samega sebe!“

— (Zahvala.) Vsem, ki so mojega preljubega brata Blaža Potočnika, fajmoštra v Št. Vidu, s spremstvom na pokopališče 24. dne junija zadnjo čast ska-

zali, in še posebno častitim odborom narodnih društev in katoliškega društva ter gospodom pevcem čitalničnim izrekujem presrečno zahvalo.

Sestra Katarina Potočnik.

— (Pobirki iz časnikov.) Ker je prof. Heinrich za — našim bralcem znano — grdo besedovanje v šoli prejel od deželnega šolskega sveta, česar je iskal — zaslužen grajo, zato je najel pisarja, ki v „Tagblattu“ svoj strupeni žolc razliva na učence Alojzjevišča in njene odgojitelje, „Danico“, „Novice“, „Vaterland“, dr. Bleiweisa itd. itd. pod naslovom: „Die Schule der Denuncianten“. Nam se gnjusi še dalje ukvarjati se s takim učiteljem, čegar „Freisinnigkeit“ se sprehaja le o „prešičih“ (Schweineland) in „oslih“ (Azinianer), zato samo to rečemo, da ona prislovica o „šibi“ bi se najbolj prilegla neotesanemu starcu, ki ne vé, kaj se v šoli spodobi, kaj ne.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Iz Dunaja. — Več c. kr. deželnih namestnikov premeni dosedanja svoja mesta; tako pride ces. namestnik v Lincu baron Conrad za ces. namestnika na Dunaj.

Hrvaško. Iz Zagreba. — Narodna stranka se je po mnogih razgovorih vendar-le porazumela z magjaronsko, in delovanje deželnega zbora se je začelo. Narodna stranka je res o tem sama sebe zatajila in kompromisu, to je, sili veliko veliko žrtvovala s tem, da le treh volitev ni potrdila. S tem pa je javno pred svetom pokazala, da jo vodi le domoljubje čisto, in da hoče videti v prihodnje, koliko bode tehtal patriotizem magjaronski. To pride pač kmalu na beli dan. Edini dr. Makanec ni bil zadovoljen s tako, zakonom nasprotno spravo, zato je v 4. zeló viharji seji ostro govoril zoper kompromis „sramotni“. Gotovo vsi ostali narodnjaci čutijo britki svoj stan; oni so šli res do skrajne meje spravedljivosti, — al na tej meji bodo gotovo se borili za pravo in blagor Hrvaške kot pošteni zastopniki junaškega naroda. — Po dogovoru narodne in magjaronske stranke je bil národni Mažuranić deželnemu zboru za predsednika enoglasno voljen (z 100 glasovi zoper 1; dr. Makanec zbor zapustivši ni volil), Živković in P. Horvat, oba iz stranke magjaronske, bila sta tudi skoro enoglasno voljena za podpredsednika. — Dozdaj je zbor imel 5 sej; v 5. seji so se volili odseki za razna opravilstva.

Listnica vredništva. Gosp. L. v G: Ponudba nam je vseč. O drugem pismeno. — Mnogo dopisov smo morali odložiti za prihodnjič.

Žitna cena

v Ljubljani 28. junija 1872.

Vagán (Metzen) v novem denarji: pšenice domače 6 fl. 70. — banaške 7 fl. 5. — turšice 4 fl. 40. — soršice 5 fl. 20. — rži 4 fl. 20. — ječmena 3 fl. 20. — prosa 4 fl. 20. — ajde 4 fl. 80. — ovsa 2 fl. 10. — Krompir 3 fl. 30.

Kursi na Dunaji 1. julija.

5% metaliki 64 fl. 25 kr. Ažijo srebra 108 fl. 65 kr.
Narodno posojilo 71 fl. 40 kr. Napoleondori 8 fl. 88 kr.

Loterijne srečke:

v Gradcu } 28. junija 1872: 56. 23. 38. 90. 48.
na Dunaji } 47. 14. 35. 44. 64.
Prihodnje srečkanje v Gradcu in na Dunaji 13. julija.